

Kohti tieteellisen toimittamisen laatu järjestelmää

Nykyyinen toimitus päättää työnsä numeroon, joka on kädessäsi. Vuosien 2010–2012 aikana lehden ulkoasu muuttui, toimituspolitiikkaa terävöitettiin ja satsattiin erityisesti käsikirjoitusten arviointimenettely kehittämiseen. Julkaisuforumihankkeen kotimaisia lehtiä koskevan yleisen linjanvedon myötä Hallinnon Tutkimus luokiteltiin johtavan tason (taso 2) lehdeksi. Luokkaan sijoittuu enintään 20 prosenttia kaikista lehdistä, kun korkeimmalle tasolle (taso 3) sijoittuu enintään 25 prosenttia 2-tason lehdistä.

Luokitusasemamme velvoittaa hallinnon tutkimuksen suomalaisia yhteisöjä tekemään parhaansa lehden kehittämiseksi yhä laadukkaammaksi foorumiksi. Käsikirjoitusten laadun ohella lehden kehitykseen vaikuttavat toimituksen työskentely ja siihen kytkeytyvä asiantuntija-arvioitsijoiden käyttö. Väistyvä toimitus kertoo alla omista käytännöistään. Prosessin läpinäkyvyys on osa lehden luotettavuutta. Hallintotieteilijöille tuttu laadunvarmistusjärjestelmän idea saa tieteellisessäkin lehdessä aina jonkin olomuodon. Yleensä siitä löytyy – auditointikielellä – ’kehitettävää’.

Nykyisen toimituksen omaksuman käytännön mukaan jokainen käsikirjoitus tarkistetaan ensin kirjoitusohjeiden ja tieteellisen artikkelin yleisten laatuvaatimusten kannalta ennen päätöstä kirjoituksen siirtämisestä arviointiprosessiin. Arvioitsijoiksi valitaan kaksi kirjoituksen aihepiiriin ja tutkimusmenetelmän asiantuntijaa. Toimitus on lähtenyt siitä, että arvioitsijat ovat ensisijaisesti professoreja tai dosentteja – tai vähintään tohtoreita, joilla on käsikirjoituksen alueella omaa tutkimustoimintaa enemmän kuin pelkkä väitöskirja ja jotka työskentelevät tutkijoina yliopistoissa tai tutkimuslaitoksissa. Lähes poikkeuksetta tämä tavoite on saavutettu. Toisinaan kokeneet tutkijat voivat tosin työskennellä myös esimerkiksi konsulttiyrityksissä tai julkisen hallinnon organisaatioissa.

Vuosina 2010–2012 saapuneita artikkelikäsikirjoituksia oli yhteensä 70, joista julkaistiin arviointiprosessin jälkeen 40 (57 %) vuoden 2012 loppuun mennessä (mukana ei ole vuosien 2010 ja 2011 arvioinnin teemanumeroiden artikkeleita). Hyväksytyistä artikkeleista yli kolmannes (n. 38 %) hyväksyttiin yhden arviointikierroksen jälkeen, loput kahden arviointikierroksen jälkeen. Siten arvioitsijoiden rooli oli tärkeä käsikirjoitusten laadun kehittämisessä. Julkaistujen artikkelien kirjoittajia oli yhteensä 87. Eniten artikkeleita julkaisivat Tampereen yliopiston (16 % hyväksytyistä artikkeleista) ja Itä-Suomen yliopiston (n. 15 %) tutkijat sekä Jyväskylän (n. 8 %) ja Vaasan yliopiston (n. 8 %) tutkijat.

Yhden arviointikierroksen jälkeen hylättyjä artikkeleita oli kolmena vuonna yhteensä 16 (ei sisällä arvioinnin teemanumeroiden artikkeleita). Kaikkien hylättyjen artikkelikäsikirjoitusten (hylätty ilman referee-prosessia, hylätty yhden tai kahden arviointikierroksen jälkeen) kirjoittajakunnasta 45 % oli naisia. Hyväksytyjen artikkelien kirjoittajakunnasta naisia oli noin 59 %, joten naisten

tarjoamia artikkelikäsi kirjoituksia julkaistiin keskimäärin jonkin verran enemmän kuin miesten tarjoamia.

Kahden arviointikierroksen jälkeen hylättyjä artikkeleita oli kolmena vuonna yhteensä seitsemän. Niistä miesten kirjoittamia oli viisi. Ilman arviointia hylättyjä artikkelikäsi kirjoituksia oli 2010–2012 yhteensä seitsemän, niistä viisi miesten kirjoittamia. Osa hylkäyksistä johtui kielestä (englanninkielisiä kirjoituksia ei julkaista). Osa johtui siitä, että käsi kirjoitus perustui suoraan suomenkieliseen väitöskirjaan, mikä ei vastaa lehden linjausta: muualla samalla kielellä julkaistua tutkimusta ei julkaista uudelleen. Osa kirjoituksista ei täyttänyt tieteellisen artikkelin perusvaatimuksia. Arviointiprosessin keskimääräinen kesto on hyväksytyjen artikkelien osalta ollut kolmena vuonna viisi kuukautta laskettuna käsi kirjoituksen saapumisesta julkaisupäätökseen.

Katsauksia ja keskustelua -osastolla julkaistiin 2010–2012 enenevästi, yhteensä 31 kirjoitusta. Kirjoittajista miehiä oli 64 %, naisia loput. Artikkeliksi tarkoitettua käsi kirjoituksesta on muokattu katsauksia ja keskustelua -osaston kirjoitus kolme kertaa.

Kirja-arvioita julkaistiin yhteensä 14, joista kahdeksan vuonna 2012. Miehiä kirjoittajista oli yhdeksän, naisia viisi. Artikkeleilla oli kolmena vuonna keskimäärin 1,8 kirjoittajaa. Kirjoittajien määrä artikkeleita kohden on kasvanut vuoden 2010 keskimäärin 1,5 kirjoittajasta 2,4 kirjoittajan keskiarvoon vuonna 2012, joten yhteisjulkaiseminen näyttäisi yleistyvän.

Yllä esitellyn aineiston kokoamisessa huomasimme, kuinka tärkeää on kerätä käsi kirjoituksia ja niiden toimittamista koskevia tietoja koko toimitusprosessin ajan. Heitämmekin uudelle toimitukselle haasteen luoda pohja tietojärjestelmälle, johon tallennettuja tietoja voidaan käyttää tehokkaasti laadun seurannassa. Järjestelmän vakioiminen mahdollistaisi laadun muutoksen seurannan useammankin toimituksen työskentelyn kattavina aikasarjoina. Miksipä hallinnon tutkijat eivät ottaisi tässäkin asiassa edelläkävijän roolia?

Haluamme kiittää ennen kaikkea niitä, jotka ovat tarjonneet käsi kirjoituksia toimitukselle. Yhä kilpailullisempi julkaiseminen ei valitettavasti johda aina myönteiseen julkaisupäätökseen. Tästä seuraa toivottavasti myönteisen kilvoittelun kierre. Julkaisufoorumin antaman 2-tason perusteluihin viitaten toteamme, että arvokkaimpia tutkimuksia tälle lehdelle ovat sellaiset korkeatasoiset kirjoitukset, jotka on kirjoitettu kotimaisilla kielillä ja joiden kohteena on suomalainen hallinto eri muodoissaan, eri paikoissa ja eri tavoin ymmärrettynä. Näiden kirjoitusten julkaiseminen voi onnistua joissakin muissakin kotimaisissa tieteellisissä lehdissä, mutta tilanahtaus on helposti edessä joka suunnalla, kun julkaisutoiminta jatkuvasti laajenee (ks. edellisen numeron pääkirjoitus). Tiedettä on tärkeää tehdä myös kotimaisilla kielillä, jotta ne kehittyvät tieteen kielinä ja jotta ne – äidinkielenä – sitten helpottavat tieteellisen ajattelun omaksumista. Teoreettiset kirjoitukset ehkä sopivat parhaiten englanninkielisiin kansainvälisiin lehtiin, vaikka poikkeukset voivatkin olla perusteltuja esimerkiksi alan suomenkielisen terminologian kehittämiseksi.

Kiitokset kuuluvat myös taittajallemme Maija Räisäselle ja Hakapainolle miellyttävästä yhteistyöstä, samoin vuoden 2010 toimitussihteerille, Timo Moilaselle. Toivotamme uudelle toimitukselle – päätoimittaja Antti Syväjärvelle ja toimitussihteerille Jaana Leinoselle Lapin yliopistoon – tarmoa, onnea ja menestystä Hallinnon Tutkimuksen viemisessä taas muutaman pykälän pitemmälle korkeatasoisena tieteellisenä aikakauskirjana.

Turo Virtanen

Maria Pietilä